

7. תלמוד בבלי מסכת מכות דף י עמוד ב
 אמר רב הונא א"ר אלעזר: מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים –
 בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו. מן התורה, דכתיב: לא
 תלך עמהם, וכתיב: קום לך אתם

8. האמונה והבטחון לרמב"ן פרק ז

ומן המאמרים האלה וכיוצא בהן נלמוד כי מן השמים עוזרים
 את האדם כפי מה שירצה להרע או להיטיב. על כן יש לנו
 לומר כי הטוב והרע המגיעים לאדם בעולם הזה אין להם עסק
 במתן שכרן של מצות או בעונשן של עבירות זולתי לעזר
 ולהועיל כמו שכתבתי

9. במדבר פרק כב פסוק כב

ויזור אף אלקים כי הולך הוא ויתיצב מלאך ה' בדרךך לשפן לו והוא
 רכב על אתנו וישגי נערינו עמו:
 רש"י
 כי הולך הוא – ראה שהדבר רע בעיני המקום ונתאזה לילך:

10. שפתי חכמים במדבר פרשת בלק פרק כב פסוק כב אות מ

ק"ל למה כתיב ויחר אף ה' וגומר והלא אמר לו קום לך אתם אלא
 ראה שהדבר רע הוא בעיני המקום שלא התיר לו לילך אלא בשביל
 הנאתו ליטול עליה שכר והוא נתאזה לילך כדי לקלם

הליכה במסלול אישי מביאה לריחוק מהבורא

11. דעת תורה דברים א עמוד רמא

מצוי לראות, בתינוקות המתחילים להתגדל, כח משחת במידות,
 שחפצים דוקא ליטול את הכף בעצמם לאכול ושלא יתנו להם
 אחרים, על דרך זה צריכים להבין כל הענין, תכלית בריאת האדם
 היתה דוקא על דרך זה, שלא יהיה באדם שום עצמיות כי אם כולו
 על פי ה' לגמרי. וזהו הן מצד שכלו שהוא "צלם אלוקים" – המראה
 לו רצון ה' והן מצד הנהגת ה' אתו המראה לו על כל צעד וצעד
 איך להתנהג, והשחתת האדם היא, שחפץ "ליקח הכף לעצמו",
 לילך בעצמו, וכך היא המידה, שאם רוצה מניחין לו לילך בעצמו,
 בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו, הרשות בידו, אבל נכון
 להבין מה יהיו התוצאות מזה. וזה מה שכתב הרמב"ן על חטאו
 של אדם הראשון "והאלוקים עשה את האדם ישר – היינו שהיה
 מוכרח בטבע, כולו ע"פ רצון ה' בלי שום עצמיות, "והמה ביקשו
 חשבונות רבים" – "ליקח את הכף בעצמו"....

12. במדבר פרק כב, טו-יח

(טו) ויסף עוד בלק שלחן שרים רבים ונכבדים מאלה: ... (יח) ויען
 בלעם ויאמר אל עבדי בלק אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב
 לא אוכל לעבר את פי ה' אלקי לעשות קטנה או גדולה:

13. במדבר פרק כד, יב-יג

(יב) ויאמר בלעם אל בלק הלא גם אל מלאכיך אשר שלחתי אלי
 דברתי לאמר: (יג) אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל
 לעבר את פי ה' לעשות טובה או רעה מלפי אשר ידבר ה' אתו
 אדרבך:

רש"י במדבר פרק כד פסוק יג

(יג) לעבור את פי ה' – כאן לא נאמר אלקי, כמו שנאמר בראשונה, לפי
 שידע שנבאש בהקב"ה ונטרד:

14. תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף נה עמוד א

והיינו דאמר ריש לקיש, מאי דכתיב: אם ללצים הוא יליץ ולענויים
 יתן חזן? בא לטמא פותחין לו, בא לטהר מסייעין אותו.

15. רבינו בחיי דברים פרק ז

ויש לך להתבונן שלא אמר פותחין כמו שאמר אצל הטובה
 "מסייעין" אלא "פותחין לו", כלומר אם רצונו להטמא
 ולהאמין באמונה רעה ימצא הפתחים פתוחים.

פרשת בלק- בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכים אותו

"הרבה דרכים למקום"

1. במדבר פרק כב, ז-ט

(ז) וילכו זקני מואב וזקני מדין וקסמים בידם ויבאו אל בלעם
 וידברו אליו דברי בלק: (ח) ויאמר אליהם לינו פה הלילה והשבתתי
 אתכם דבר כאשר ידבר ה' אלי וישבו שרי מואב עם בלעם: (ט)
 ויבא אלקים אל בלעם ויאמר מי האנשים האלה עמך: ... (יב)
 ויאמר אלקים אל בלעם לא תלך עמיהם לא תאר את העם כי
 ברוך הוא:
 רש"י

(ט) מי האנשים האלה עמך – להטעותו באל. אמר פעמים שאין הכל גלוי
 לפניו, אין דעתו שזה עליו, אף אני אראה עת שאוכל לקלם ולא יבין:

2. רש"י בראשית פרק ג פסוק ט

(ט) איכה – יודע היה היכן הוא, אלא ליכנס עמו בדברים, שלא יהא
 נבהל להשיב אם יענישהו פתאום. וכן בקין ...וכן נבלעם מי האנשים
 האלה עמך, ליכנס עמהם בדברים...

3. גור אריה במדבר פרק כב

בפרשת בראשית פירש גבי "איכה", שהוא כמו "מי האנשים"
 דבלעם, לכנסו עמו בדברים, וכאן פירש להטעותו. ונראה לי
 דתרווייהו צריכים; כי אין לפרש כלל שהקדוש ברוך הוא אמר "מי
 האנשים" להטעותו, כי אין הקדוש ברוך הוא מטעה שום בריה, אלא
 הבא לטמא פותחין לו (שבת קד.). אבל אין מסייע לו..... ומכל מקום
 אין לומר שמה שאמר הקדוש ברוך הוא "מי האנשים" לכנסו עמו
 בדבר שלא יהיה נבהל, זה אינו, דמה לרשע יהיה נבהל... ודוקא גבי
 אדם וקין, שם איכא טעמא כדי שלא יהא נבהל להשיב לומר 'חטאתי'
 (רש"י שם), וזה לא יתכן גבי בלעם. אלא שנתן פתח לפניו לטעות,
 וזה להטעותו, רצה לומר שפתח לו פתח להטעותו:

4. מדרגת האדם עמוד יא

וזה הוא שאמר לו הקב"ה: "מכל עץ הגן אכול תאכל, ומעץ
 הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו, כי ביום אוכלך ממנו מות
 תמות". ויתכן שהדברים האלו לא נאמרו בגדר ציווי ואזהרה,
 אלא בגדר עצה, כלומר, אני משיאך עצה שלא תאכל מעץ
 הדעת, כדי שלא יתעורר בקרבך הטבע והתאוות, כי יודע אני
 שאם יתעוררו בקרבך, אזי לא יהיה בכוחך לנצחם, ואז בהכרח
 הוא שתמות, לא בתור עונש החטא של האכילה, כי יכול להיות
 שהאכילה בעצמה לא היה חטא, אלא בעבור שהטבע ימשול
 בך....

עקשנותו של בלעם

5. במדבר פרק כב, יג-יד

(יג) ויקם בלעם בבקר ויאמר אל שרי בלק לכו אל ארצכם
 כי מאן ה' לתתי להלך עמכם:
 רש"י

(יג) להלך עמכם – אלא עם שרים גדולים מכס. למדנו שרומח גבוהה

6. במדבר פרק כב, כ

(כ) ויבא אלקים אל בלעם לילה ויאמר לו אם לקרא לך באו
 האנשים קום לך אתם ואף את הדבר אשר אדרבך אליה אתו
 תעשה:
 רש"י

אם לקרא לך – אם הקריאה שלך וסביר אתה ליטול עליה שכר, קום לך
 אתם:

22. משנה מסכת אבות פרק ה
 כל מי שיש בידו שלשה דברים הללו מתלמידיו של אברהם אבינו
 ושלשה דברים אחרים מתלמידיו של בלעם הרשע עין טובה ורוח
 נמוכה ונפש שפלה מתלמידיו של אברהם אבינו עין רעה ורוח
 גבוה ונפש רחבה מתלמידיו של בלעם הרשע

23. תלמוד בבלי מסכת יומא דף עב עמוד ב
 אמר רבי יהושע בן לוי: מאי דכתיב וזאת התורה אשר שם משה,
 זכה – נעשית לו סם חיים, לא זכה – נעשית לו סם מיתה.

24. דעת תורה במדבר עמוד רכז
 ובאמת תמוה הדבר מאד, איך תצא ח"ו סם המות מתוך"ק, אשר
 היא מקור החיים ... חז"ל הקדושים אשר נהירין להם כל טבעי
 הבריאה הדיעונו דבר גדול. כי אף בלימד תורה"ק, אף כי היא חיינו
 ואורך ימינו, והיא עץ החיים, וכל תיבה ותיבה תתן חיים ללומדי
 בזה ובבא, ובכ"ז דוקא אם זכה, זכה מלשון זך. רוצה לומר אם
 הלומד הוא זך במדותיו ובמעשיו הטובים, אז תהיה לו התורה סם
 חיים ... ואם ח"ו לא זכה, רוצה לומר הלומד אינו זך במדותיו,
 והתורה תצא בהשתלשלות דרך מדותיו הרעות והמגונות, אז
 כשתבוא בעולם החדש בהפועל, תהיה לו סם המות ... וכל מעשיו
 בפועל יהיו רעים ומגונים, ובעזר התורה עוד ירע במעשיו יותר
 ממי שלא למד כלל.

25. אבן שלמה פרק א סעיף יא
 ענין התורה לנפש דוגמת המטר לארץ שמצמיח מה שנזרע בה סם
 חיים או סם מות. כן בתורה מצמיח מה שבלבו אם לבו טוב תגדיל
 יראתו ואם בלבו שורש פורה ראש ולענה יגדיל הטינא בלבו

26. תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף טו עמוד ב
 ואמר רבי אמי: תלת מאה בעיי בעו דואג ואחיתופל במגדל הפורה
 באויר. ותנן: שלשה מלכים וארבעה הדייטות אין להם חלק לעולם
 הבא, אנון מה תהוי עלן? – אמר ליה: שינא, שינא היתה בלבו.

27. תלמוד בבלי מסכת יומא דף ט עמוד ב
 מקדש ראשון מפני מה חרב? מפני שלשה דברים שהיו בו: עבודה
 זרה, וגלוי עריות, ושפיכות דמים. עבודה זרה ... אבל מקדש שני,
 שהיו עוסקין בתורה ובמצוות וגמילות חסדים מפני מה חרב? מפני
 שהיתה בו שנאת הנם. ללמדך ששקולה שנאת הנם כנגד שלש
 עבירות: עבודה זרה, גלוי עריות, ושפיכות דמים.

28. תלמוד בבלי מסכת יומא דף ט עמוד ב
 אמר רבי יוחנן: טובה צפורנן של ראשונים מכריסן של אחרונים.
 – אמר ליה ריש לקיש: אדרבה, אחרונים עדיפי, אף על גב דאיכא
 שעבוד מלכות – קא עסקי בתורה! אמר ליה: בירה תוכיח, שחזרה
 לראשונים ולא חזרה לאחרונים.

29. ויקרא פרק יא, יט
 (יט) וְאֵת הַזֹּסִידָה הַאֲנָפָה לְמִינָהּ וְאֵת הַדֹּכִיפָת וְאֵת הַעֲטָףִי:
 רש"י
 ולמה נקרא שמה חסידה, שְׁעוּסָה חסידות עם חכרותיה צמזמות:

30. דף על הדף חולין דף סג עמוד א
 שמעתי לתרץ ע"כ מכ"ק מרן אדמו"ר ה"בית ישראל", (אולי בשם
 החדושי הרי"ם זצ"ל) דעל – כן נחשבת החסידה לעוף טמא, לפי שהיא
 עושה חסד רק עם חברותיה ולא עם עופות אחרים. דבר זה מורה על
 מדות לא טובות, שכן מי שיש לו מזג טוב ומדות טובות, אינו מבחין
 בעשיית חסד בין חברים לאחרים, אלא עושה חסד עם כולם.

31. במדבר פרק כג, י
 (י) בְּיַמֵּי מִנְּהָ עֶפְרַיִם וּמְסָרָה אֶת רֵבֶעַ יִשְׂרָאֵל תְּמוֹת נְפִשֵׁי מוֹת יִשְׂרָאֵל
 וְתֵהִי אֲזוּרִיתִי כְּמוֹהוּ:

16. דעת תורה דברים א עמוד צ
 ענין החטא של המרגלים היה מה שבקשו "נשלחה אנשים לפנינו",
 שהיה בזה כבר בחינה של "בא ליטמא" לפי דרגתם, וב"בא ליטמא"
 כזה, כבר נאמר "חייכם שאני נותן לכם מקום לטעות" (מובא
 ברש"י במדבר יג ב) - שלא יכלו כבר לעבור בשלום. והנה מכשול
 זה היה באלו שהיו יוצאי מצרים, שהיו בקריעת ים סוף ובקבלת
 תורה, והיו הגדולים במעלה בדור המדבר, ולא הועיל להם כל זה
 ונכשלו וטעו... ולעומת זה – רחב הזונה והטמאה, "גויה" פשוטה
 לא ראתה ולא ידעה כלום, ואעפ"כ – הנה מ"הבא ליטהר" שלה,
 מה"כי שמענו", הגיעה לאמונה כל כך חזקה עד כגון מעשה זה.
 ודאי ש"הבא ליטהר" שהיה ברחב הזונה, הוא רחוק כרחוק מזרח
 ממערב מ"הבא ליטמא" של המרגלים בהקדושה והטהרה שהיה
 שם, ש"הבא ליטמא" שבמרגלים זה פגם דק מן הדק במעשה של
 קדושה עד אין שיעור... ואעפ"כ מ"הבא ליטמא" זה – היה כבר
 מקום לטעות ואומנם טעו. ...ומהבא ליטהר של רחב הזונה
 ו"הגויה" כבר היה הכל ברור לפנינו באין "מקום לטעות", מבלי
 יכולת להכשל כלל.

שורש הכל תיקון המידות

17. דעת תורה דברים א עמוד רלח
 אין אנו יודעים כלל מהו שכל. אנו מורגלים בכל ספק שיוולד לנו
 להתיישב עם השכל, וכפי אשר יורה השכל כן נעשה. אבל האמת
 שאין אנו יודעים כלל מהי הוראת השכל, שכל הרי הוא "הערה
 אלקית", שכל הוא המגיד לנו רצון ה', הוא המורה לנו רצונו
 יתברך, וזהו ענין השכל. אבל אימתי הוא במהותו זה, רק כשהוא
 בטהרתו, שכל נקי, צח מצוחצח, טהור מכל סיג ושמש של נטייה
 ורצון, שאם רק יש בו שייכות לרצון כל דהו, כבר מוליכים אותו
 בדרך רצונו, מראין לו מה שלבו חפץ, "בדרך שאדם רוצה לילך בה
 מוליכין אותו", והשכל כבר אינו מגיד כלום את רצון ה'....

18. אבן שלמה פרק ד סעיף ז
 כל דרכי האדם נמשכים אחר הרצון הראשון וכמו שעולה על רוחו
 ברצון הראשון הוא זך וישר בעיניו אך תוכן רוחות ה' והוא יודע
 אם לא היה פניה כלל ברצון הראשון. ומי זה יאמר זכיתי לבי ואין
 ברוחי רמיה כלל, כי איש כזה הוא דבוק ממש במדותיו של
 הקב"ה. אבל אם ח"ו יש בלבו שורש קטן שפורה ראש ולענה אז
 אם יתנהג ע"פ רוחו ודרכי איש ישר בעיניו. יפול משמים ארץ עד
 אשר לא יוכל לקום ויסור מדרכי ה' והוא לא ידע בעצמו. על כן
 אין לסמוך כלל על שכל אנושי [רוצה לומר שלא להחליט על נקלה
 כפי שנראה לו בשכלו, רק שיראה ויחפש היטב בחדרי רוחו היטב
 מאין בא לו התחלת הרצון הראשון אם לא היה לו איזה פניה
 ונטייה לזה] רק לראות שיהיו המעשים והמחשבות לפי רצון ה'

19. ספרי דברים פרשת וזאת הברכה פיסקא שני
 ולא קם נביא עוד בישראל כמשה בישראל לא קם אבל באומות
 העולם קם ואיזה זה זה בלעם בן בעור

20. רמב"ן במדבר פרק כב פסוק לא
 (לא) ויגל ה' את עיני בלעם – מזה הכתוב נלמד כי בלעם
 לא היה נביא, אלו היה נביא איך יצטרך לגלוי העינים
 בראיית המלאך כאשר יאמר הכתוב במי שלא הגיע לנבואה
 כנער אלישע והגר המצרית, ולא יאמר כן בנביאים

21. והגדת במדבר 330
 חיבים אפוא לומר, שאומנם משה רבינו ובלעם קבלו אותם כלים,
 אותן יכולות. אך מה עשו בהם. משה רבינו היה לאבי הנביאים,
 לאיש האלוקים. לעניו מכל האדם אשר על פני האדמה. זכה
 וזיכה את הרבים, וזכות הרבים תלוי בו. ואילו בלעם בעינו
 הרעה וברוחו הגבוהה ובנפשו הרחבה ביקש להמית עם שלם
 בקללתו ... ונתן עצה להחטיאו בעבודה זרה ובעריות, והשתמש
 בכליו הגשמיים והרוחניים לרוע והשחתה!

סיכום – פרשת בלק - בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכים אותו

"הרבה דרכים למקום"

1-3 – בלק מלך מואב שולח את זקני מואב וזקני מדין אל בלעם כדי לבקש שיבוא אל מואב ויקלל את ישראל. בלעם לא ממנה להשיב ואומר לזקנים "לינו פה הלילה והשיבותי אתכם דבר כאשר דיבר ה' אלי". אלוקים נגלה לבלעם "ויאמר מי האנשים האלה עמך", בלעם עונה מה שעונה ומסקנתו של הקב"ה: "לא תלך עמהם לא תאור את העם כי ברוך הוא". רש"י מתקשה מדוע הקב"ה שואל את בלעם "מי האנשים האלה עמך" וכי יש דבר שנסתר ממנו יתברך ומתרץ שודאי הקב"ה ידע מי האנשים, אלא "להטעותו בא" ובלעם אכן טעה ואמר לעצמו "פעמים שאין הכל גלוי לפניו, אף אני אראה עת שאוכל לקלל ולא יבין". מדברים אלו של רש"י מבואר שפניית הקב"ה אל בלעם היתה לרעתו כדי להטעותו. אך לכאורה דבריו של רש"י עומדים בסתירה עם פירושו בספר בראשית על המילה "איכה" – "יודע היכן הוא, אלא להכנס עמו בדברים, שלא יא נבהל להשיב אם יענישהו פתאום וכן בבלעם מי האנשים האלה עמך". מפירוש זה מבואר שפנייתו של הקב"ה היתה לטובתו של אדם הראשון ולטובתו של בלעם כדי להיכנס עמו בדברים. הגור אריה מתרץ שודאי מה שפירש רש"י בפרשתנו "להטעותו" אין להבין כפשוטו שאין הקב"ה מטעה שום בריה, אלא יש לבאר ש"בא להטעותו" הוא בבחינת הבא ליטמא פותחין לו, אדם שיש לו מניע שלילי למעשים הקב"ה אמנם לא מסייע לו להטמא, אבל הוא גם לא סוגר את הפתחים, הפתחים פתוחים והאדם מכח בחירתו יחליט אם להכנס או לא להכנס בפתחים. וכן מה שביאר רש"י בבראשית ד"ה "איכה", כדי להכנס עמו בדברים, אין הכוונה כמו אצל אדם הראשון שלא הבהל, אלא כדי לפתוח לו פתח לטעות.

4- הגור אריה דאג להדגיש "שאינ הקב"ה מטעה שום בריה", אם כן מה המשמעות של פתח לו פתח לטעות? ננסה לבאר את הדברים דרך המקורות ובעז"ה נלמד יסוד חשוב לחיים. לכל אדם יש מטרה להיות עובד ה' על ידי שהוא יתמקד בשליחות שלשמה הוא בא לעולם. כדי להגיע אל המטרה יש הרבה דרכים, אלא שיש דרכים קלות יותר ויש דרכים קשות יותר. ככל שהדרך קשה יותר ומסובכת יותר, כך גדלים הסיכויים ליפול ולפספס את המטרה. הקב"ה מלווה את האדם וממליץ לו ללכת בדרך מסוימת, אולם בכח הבחירה של האדם לנסות ללכת גם בדרך אחרת. כמובן שהדרך האופטימלית היא הדרך עליה ממליץ הבורא, שהרי הוא היה הוה ויהיה, הוא יודע אלו קשיים אורבים בכל דרך ודרך והוא גם מכיר את כוחותיו של כל אדם ואדם. בהתאם לכך בונה הקב"ה מסלול אישי לכל אחד ואחד, מסלול שיהיה בו איזון נפלא בין כוחותיו של האדם לבין הקשיים.

32. תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף כה עמוד א
מאי ספר הישר? א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן: זה ספר אברהם יצחק ויעקב שנקראו ישרים, שנא': תמות נפשי מות ישרים.

33. שיחות מוסר מאמר צט
ובכלל מידת "ישר" הוא מה דאיתא באבות: "אם אין דרך ארץ אין תורה", והיינו שכשאין לו דרך ארץ, אף אם הוא לומד תורה, אין זו דרך התורה כלל ולא בה בחר ה'!!

34. תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו עמוד א
אביי אמר: כדתניא, ואהבת את ה' אלקיך – שיהא שם שמים מתאהב על ידך, שיהא קורא ושונה ומשמש תלמידי חכמים, ויהא משאו ומתנו בנהת עם הבריות, מה הבריות אומרות עליו – אשרי אביו שלמדו תורה, אשרי רבו שלמדו תורה. אוי להם לבריות שלא למדו תורה, פלוני שלמדו תורה – ראו כמה נאים דרכיו, כמה מתוקנים מעשיו

35. שיחות מוסר מאמר צט
אם הולך האדם בדרך שהכל מהללים ומשבחים אותה, ואומרים "פלוני שלמד תורה ראו כמה נאים דרכיו כמה מתוקנים מעשיו", שם שמים מתאהב על ידו, שהכל יודעים שהוא הולך בדרך הזו מפני שנצטווה בה ע"י הקב"ה, ומתוך כך הם באים לאהבת ה' אשר ציוה לילך בדרכים נאים וטובים, ואז יהא ליבו סמוך ובטוח כי אכן טובה דרכו ורצויה היא לפני הקב"ה

ניקח דוגמא מהחיים. אדם מרוויח משכורת ממוצעת במשק. יום אחד הוא מתעורר ומחליט שהוא רוצה להיות עשיר גדול. כמובן שהוא "אינו רוצה" את העושר לעצמו, אלא כדי שיוכל לתמוך בישיבות ולעסוק בגמילות חסדים. מנסה לקדם מיזם אחד ונכשל, עוד מיזם ושוב נכשל, גם הפעם השלישית לא הולכת ופלאום בפעם הרביעית העסק מתחיל לשגשג. הוא עולה מעלה מבחינה כלכלית, אבל יורד מטה מטה מבחינה רוחנית. כשמוסדות תורה באים לבקש ממנו צדקה הוא אומר: "יש הרבה עומס, תשלחו לי בדואר ונראה", כולנו יודעים מה עומד מאחורי המשפט הזה שפעמים גם אנחנו משתמשים בו.... במקום להיות גזבר נאמן הוא משתמש בממון לטובת עצמו ולאט לאט הולך לאבדון. מדוע? משום שהוא הלך במסלול שהקב"ה ידע שיהיה לו שם קשה, הקב"ה הראה לו שלוש פעמים שלא כדאי להתעקש על הדרך הזו, אבל הוא בשלו והתוצאות לא איחרו לבוא בדיוק כמו שאירע לבלעם. אינני אומר שאסור להיות עשיר, להפך יש אנשים שזה היעוד שלהם, כל מה שאנו אומרים הוא להיות קשוב ולהיות עם אצבע על הדופק שאנו לא בוחרים מסלול אחר מהמסלול שהבורא מציע לנו. ברור שהשאלה שמיד קופצת, הרי יש מושג של עיכובים לדברים גדולים, ומי אמר לנו שהכישלונות הם לא עיכובים שנדרש מאתנו לעבור אותם? עם השאלה הזו התעסקנו בעבר (פשרת לך לך תשע"ז) ולא נרחיב על הנושא הזה שוב. רק נכתוב שיש דברים שכדי לשכנע את עצמנו שזה רצון ה' אנו צריכים הרבה פעמים להוריד ולעלות את האגודל בתנועה חצי סיבובית, במקרים כאלו עלינו לדעת שבדרך כלל העקשנות תביא לתוצאות לא טובות.

נביא דוגמאות נוספות. אדם רוצה ללכת ללמוד מקצוע ששייך יותר למגזר הנשי. כששואלים אותו למה אתה הולך ללמוד מקצוע שבתקופת הלימודים יש כל כך הרבה בעיות צניעות, הוא עונה: "אני מרגיש שעת לעשות לה' הפרו תורתך ואין ברירה, זו השליחות שלי. נניח רגע את הסוגיא של "אין המטרה מקדשת את האמצעים" ונתבונן בהקשר לסוגיא שלנו. הבחור מנסה להתקבל ולא מצליח, שוב מנסה ושוב לא מצליח. אומרים לו: "אולי ה' רומז לך ללכת בכיוון אחר", אבל הוא ממשיך להתעקש והנה הוא התקבל. עלינו לדעת שכשמשתמשים בביטוי "עת לעשות לה' הפרו תורתך" יותר מידי פעמים, כנראה שאנחנו לא בכיוון הנכון... דוגמא נוספת, בכל קהילה יש ועדות שונות, יש אנשים שמנסים להכנס בכוח לוועדות אך הם נתקלים בקשיים, אמנם בתוך תוכם הם מרגישים שעליהם לפתוח במלחמת חורמה כדי להכנס לוועדה ובכך "להציל" את כל הקהילה. בדרך"כ התוצאה תהיה הפוכה, אם הם יצליחו להכנס יהיה נזק גדול לקהילה ואם הם לא יצליחו להכנס תהיה ברכה גדולה גם לקהילה וגם להם באופן אישי...

9-10 – בלעם רוצה ללכת והקב"ה מסכים, אך מיד כשיוצא בלעם נאמר: "ויחר אף אלוקים כי הולך הוא" ותמוה הרי לפני רגע היתה הסכמה? רש"י התקשה בשאלה זו ופירש "ראה שהדבר רע בעיני המקום ונתאוה ללכת", ביאר השפתי חכמים שבלעם התמקד רק בעצם ההיתר ללכת אבל לא במטרה. הקב"ה אמר ללכת כדי להשתכר והדגיש לא לקלל, אך בלעם הלך כדי לקלל ועל כך חרה אפו של ה'. על האדם לדעת שבדיוק בגלל הנקודה הזו הקב"ה לא רוצה שנלך בדרך אחרת מלבד הדרך שעליה הוא ממליץ, משום שכאשר האדם לא קשוב להמלצת הבורא הסיבה לכך הוא מניע שלילי שסמוי מעיניו ולאט לאט ככל שהוא יכנס לעומק הדרך אותה הוא סלל לעצמו מניע השלילי יופיע בגלוי.

הסבא מנובהרדוק בספרו 'מדרגת האדם' מסביר באופן דומה את האמירה האלוקית לאדם הראשון "מכל עץ הגן אכול תאכל ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו, כי ביום אוכלך ממנו מות תמות". מסביר הסבא שאפשר לומר שאמירה זו אינה בגדר ציווי ואזהרה אלא בגדר עצה. כלומר הקב"ה מציע לאדם הראשון שלא לאכול מעץ הדעת, כדי שלא יתעורר בקרבן הטבע והתאוות. במילים אחרות ריבונו של עולם אומר לאדם הראשון – עצם האכילה מעץ הדעת אינה אסורה, אלא שהאכילה עלולה להביא את האדם לעשות איסורים ולהתרחק מבוראו. אדם הראשון החליט לאכול והתוצאה ידועה. ההבדל בין אדם הראשון לקב"ה שאדם הראשון חשב שהוא יוכל גם לדעת טוב ורע וגם להשמר מהרע, הקב"ה ידע שדבר זה בלתי אפשרי ולכן המליץ לאדם לא להכנס למסלול הזה. כשם שהיה אצל אדם הראשון כך גם אצלנו. האדם חייב להיות קשוב להמלצת המסלול של הבורא, אך אם יתעקש האדם ללכת במסלול אחר, הקב"ה לא ימנע בעדו אך עליו לדעת את ההשלכות....

עקשנותו של בלעם

5-8- נתבונן על התנהלותו של בלעם וממנה נוכל ללמוד כיצד ניתן לזהות מתי אדם פוזל מהמסלול שריבונו של עולם קבע לו למסלול אחר.

הקב"ה בא אל בלעם ואומר לו דבר מאד פשוט – "לא תלך עמהם לא תאור את העם כי ברוך הוא". למחרת בבוקר בלעם בא אל שרי בלק ואומר להם: "לכו אל ארצכם כי מאן ה' לתתי להלך עמכם". רש"י מבאר שמשפט זה של בלעם לא היה משפט תמים. בלעם היה פלפולן גדול ו"דייק" מדבריו של הקב"ה שדוקא עם שרים אלו אסור לו ללכת אבל עם שרים גדולים מאלו יכול הוא ללכת. בלעם לקח מדבריו של הקב"ה רק את הרישא ושכח לגמרי מהסיפא, הרי ריבונו של עולם אמר לו מה הסיבה לאיסור ההליכה "לא תאור את העם כי ברוך הוא" ואם כן מה לי שרים קטנים מה לי שרים גדולים, אלא שזהו כוחו של פלפולן לקחת משפט ולהוציא אותו מהקשרו על ידי דיוקים שונים ומשונים ובכך ללכת במסלול אחר מהמסלול אותו הציע ריבונו של עולם. נמשיך ונתבונן בהמשך השתלשלות המאורעות. כפי שראינו על אף שהקב"ה אמר לא ללכת בלעם מתעקש ורוצה ללכת. האם הקב"ה "זורם" עם רצונו של בלעם? כן!! בפעם השניה כשמגיעים השליחים הקב"ה אומר לבלעם: "לך איתם", אך ריבונו של עולם דואג להזכיר לבלעם שההיתר ללכת הוא רק לצורכו שלו וכפי שביאר רש"י "אם הקריאה שלך וסבור אתה ליטול עליה שכר קום לך אתם", כלומר מה שהותר לבלעם זה ללכת עם השרים, אבל האיסור לקלל את ישראל נשאר בעינו- "אך את הדבר אשר אדבר אליך אותו תעשה". בהתחלה ריבונו של עולם המליץ לבלעם על מסלול של "לא תלך עמהם" משום שהקב"ה ידע שבלעם לא יצליח לקיים את ציווי הבורא במסלול אחר, אך לאחר שבלעם מתעקש ללכת במסלול אחר, ריבונו של עולם לא מונע בעדו. ומכאן למדו בגמרא שבדרך שאדם רוצה לילך בה מוליקים אותו ועל פי יסוד זה כתב הרמב"ן באגרת האמונה והבטחון שהדברים הטובים והרעים שבאים על האדם אינם שכר ועונש ויתכן שנראה אדם רע שמאד טוב לו, משום שבדרך שאדם רוצה לילך מוליקין אותו, אלא שה"טוב" הזה אינו באמת טוב והוא טומן בתוכו סכנות רבות עד שמביא את האדם לאבדון.

הליכה במסלול אישי מביאה לריחוק מהבורא

ר' ירוחם עושה השוואה נפלאה בין המרגלים לבין רחב הזונה. חטאם של מרגלים התחיל בכך שביקשו: "נשלחה אנשים לפנינו". הראשונים כבר כתבו שבעצם שליחת המרגלים לא היה איסור שהרי סוף סוף משה הסכים לדעתם. אם כן למה שם מתחיל החטא, משום שבבקשה זו המרגלים ביקשו ליצור לעצמם מסלול שונה מהמסלול האלוקי. הקב"ה ידע את הסכנה שבשליחת המרגלים, הקב"ה ידע מה הם יראו ואיך הם ינתחו את המציאות ומשום כך לא ציווה אותם על דבר זה, אך הם בעקשנותם בחרו ללכת בדרך אחרת ובחירה זו היתה בחירה טמאה שהביאה את כל ישראל ללכת במדבר עוד ארבעים שנה ולא לזכות להכנס לארץ הקודש. נתבונן מי אלו אנשים שטעו, ענקים שאין לנו שום יכולת השגה בגדולתם ועל אף כל גדולתם ברגע שבחרו ללכת במסלול אחר לא הצליחו להנצל מן החטא, אפילו יהושע בן-נון, אילו משה לא היה מתפלל עליו, יתכן ולא היה מצליח להנצל. לעומתם רחב הזונה, גויה פשוטה, החליטה לסכן את עצמה רק בגלל ההכרה בגדולתם של ישראל – "כי שמענו אשר הוביש ה' את מי ים סוף מפניכם". הכרה זו הביאה אותה לבחינת "הבא להיטהר" ומאותו רגע דרכה היתה סלולה, משום שמשמים סייעו לה לעלות מעלה מעלה עד שהתגיירה והתחתנה עם יהושע וממנה יצאו נביאים גדולים.

שורש הכל תיקון המידות

נשאל את עצמנו, איך אפשר להינצל מלא ללכת במסלול אחר? איך נדע האם המסלול שבחרנו ללכת בו, הוא המסלול שהקב"ה בנה לנו או שמא מסלול שאנו בנינו לעצמנו? אם אנשים גדולים כמרגלים נכשלו, אם אנשים גדולים כקרח ועדתו נכשלו, אז מה נגיד אנחנו???

ראשית נענה ונאמר שלהביא תשובה ברורה לא נוכל, אבל בכל זאת ננסה לראות מה יכול לעזור לנו כדי שנגיע למדרגה של בהירות שכלית.

17-18 - ר' ירוחם טוען שאין אנו יודעים כלל מהו שכל. אנו מורגלים בכל ספק שיוולד לנו להתיישב עם השכל, וכפי אשר יורה השכל כן נעשה. אבל האמת שאין אנו יודעים כלל מהי הוראת השכל, שכל הרי הוא "הערה אלקית", שכל הוא המגיד לנו רצון ה', הוא המורה לנו רצונו יתברך, וזהו ענין השכל. אבל אימתי הוא במהותו זה, **רק כשהוא בטהרתו**, שכל נקי, צח מצוחצח, טהור מכל סיג ושמץ של נטייה ורצון, שאם רק יש בו שייכות לרצון כל דהו, כבר מוליכים אותו בדרך רצונו, מראין לו מה שלבו חפץ, "בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו", והשכל כבר אינו מגיד כלום את רצון ה'. גם הגר"א באבן שלמה מגיע למסקנה שאין לסמוך כלל על שכל אנושי כדי לדעת אם אנו בדרך הנכונה או לא, שהרי הכל נמשך אחרי הרצון הראשון של האדם וכל אדם זך וישר אצל עצמו ומשום כך אסור לאדם להחליט באיזה דרך ילך לפני שהוא מחפש היטב בחדרי רוחו מה הביא אותו לרצון הראשון. דבריהם של ר' ירוחם והגר"א נפלאים אבל גם קצת מייאשים, איך נוכל להגיע לכזו טהרה שעליה מדברים הגר"א ור' ירוחם? אבל להיות מיואש זה אף פעם לא מועיל וחובתנו לנסות, חובתנו לעבוד באופן תמידי להשגת הטהרה ולהתפלל שה' יהיה בעזרנו. במקורות הבאים ננסה לראות מהי הדרך להגיע לטהרה עליה מדבר ר' ירוחם.

11-13 – מדוע אדם מחפש דרך חילופית, מדוע לאדם לא נוח ללכת בדרך שהקב"ה מציע לו? על שאלה זו עונה ר' ירוחם במשל. מצוי לראות, בתינוקות המתחילים להתגדל, כח משחית במידות, שחפצים דוקא ליטול את הכף בעצמם לאכול ושלא יתנו להם אחרים, על דרך זה צריכים להבין כל הענין, תכלית בריאת האדם היתה דוקא על דרך זה, שלא יהיה באדם שום עצמיות כי אם כולו על פי ה' לגמרי. וזהו הן מצד שכלו שהוא "צלם אלוקים" – המראה לו רצון ה' והן מצד הנהגת ה' אתו המראה לו על כל צעד וצעד איך להתנהג, השחתת האדם היא, שחפץ "ליקח הכף לעצמו", לילך בעצמו, וכך היא המידה, שאם רוצה מניחין לו לילך בעצמו, "בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו", הרשות בידו, אבל נכון להבין מה יהיו התוצאות מזה. ההליכה במסלול שהאדם בונה לעצמו מחמת "כוחי ועוצם ידי" גורמת להתרחקות מהבורא יתברך וככל שהאדם מתרחק כך הסכנות הולכות וגדלות. את הריחוק ניתן לראות אצל בלעם. פעמים אומר בלעם: "אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבור את פי ה'", בפעם הראשונה, כאשר באו השליחים השניים לשכנע את בלעם לבוא למואב. בפעם השנייה, כאשר בלק בא בטענות לבלעם על כך שהוא מברך ולא מקלל. יש הבדל אחד מהותי בין הפעם הראשונה לפעם השנייה. בפעם הראשונה אמר בלק "לא אוכל לעבור את פי ה' אלוקי" ובפעם השנייה אמר את אותו משפט בלי המילה "אלוקי" וביאר רש"י שלא אמר אלוקי משום "שידע שנבאש בהקב"ה ונטרד". ההליכה לבד גורמת לאדם לעשות שטויות, ריבונו של עולם יודע מה טוב לנו, מכיר את כוחותנו, מכיר את העוצמות הפנימיות שלנו ובהתאם לכך בונה לנו מסלול מתאים, כל הליכה במסלול אחר לעולם לא תשווה לאיזון ולהתאמה הנפלאה שיש במסלול אותו תכנן לנו הבורא. אם נחזור למשל התינוק שרוצה לאכול לבד, כולנו יודעים איך תראה הסביבה של התינוק תוך כמה שניות ומה אחוז האוכל שהתינוק יצליח להכניס לפה, כך בדיוק התוצאה ברוחניות, אנחנו פשוט נפספס הרבה וכשם שהתינוק נשאר רעב כך אנחנו נחטיא את המטרה. אפשר להקשות, סוף סוף רק ככה התינוק ילמד לאכול לבד? נענה ונאמר שבנוגע לתינוק זה נכון, אבל בנוגע לרוחניות המטרה הפוכה, אסור לנו ללמוד ללכת לבד, אלא תמיד עלינו לדבוק בבורא, להיות כנועים אליו יתברך ולדעת ש"אם אין הקב"ה עוזרו אינו יכול לו...."

14-16 – על אף שאמרנו שעצם הבחירה ללכת במסלול אחר אין בה איסור, מכל מקום על האדם לדעת שבחירה זו היא בחירה טמאה וכמו שאמר חז"ל "הבא לטמא פותחין לו, בא לטהר מסייעין אותו. ומבאר רבנו בחיי שבדוקא אמרו חז"ל גבי הבא להטמא "פותחין" ולא "מסייעין", כדי להורות שמשמים מאפשרים לאדם ללכת בדרך שבה הוא רוצה, אבל לא מעבר לכך. כל זמן שהאדם עמוד בטהרתו, ביכולתו להרגיש איזה פתח טמא ואיזה פתח טהור, אך לאחר שהוא כבר נכנס בפתח הטמא התחושה הולכת ומיטשטשת ואור בהירות הדרך הולך ונעלם.

מהשוואה זו מסיקה הגמרא ששקולה שנאת חנם כנגד שלוש עבירות חמורות. מדברי הגמרא משמע שפגם במידות שקול כנגד עבירות, אך בהמשך הגמרא אמר ר' יוחנן שציפורן של אנשי בית ראשון טובה מכרסם של אנשי בית שני והראיה שלאנשי בית ראשון נבנה הבית כעבור שבעים שנה ולאנשי בית שני נחרב הבית ועד היום לא נבנה. מדברים אלו אנו למדים, שפגם במידות חמור בהרבה מעבירות. וטעם הדבר הוא היסוד שלמדנו היום, שכאשר יש פגם במידות אין שום דבר שיכול לרומם את האדם ואפילו התורה אין בה כוח לרומם את האדם ולא רק שאין בה כוח אלא היא עוד תוסיף עצים למדורה. ומכאן עלינו לדעת שתיקון המידות הוא תנאי בבנין בית המקדש ועל כך עלינו לעבוד ולהתחזק בימים אלו, לתקן את מידותינו מול האשה, מול הילדים, מול ההורים, מול החברים, מול השכנים, מול הסביבה וכו'. עלינו להיות סבלנים יותר, שמחים יותר, בעלי עין טובה יותר, ענווים יותר ועוד ועוד. מתוך העבודה על המידות נכשיר את הכלים ונשתמש בכוחות שהקב"ה טמן בנו בצורה נכונה וראויה.

29-30 – נחזור רגע להתבונן בדברי הגמרא על דור בית שני – "אבל מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ובמצוות וגמילות חסדים, מפני מה חרב? מפני שהיתה בו שנאת חנם. לכאורה תמוה, איך יתכן שמצד אחד יש גמילות חסדים ומצד שני יש שנאת חנם? כדי לענות על שאלה זו עלינו להתבונן בעופות הטמאים. החסידה היא אחת מהעופות הטמאים, לכאורה תמוה, הרי ידועים דברי הראשונים שהבע"ח הטמאים יש להם מזג רע וכדי שהמזג הרע לא ידבק בנו נצטוו להימנע מלאוכלם, אך אם כן מדוע החסידה נאסרה באכילה, והרי רש"י בבאור השם חסידה ביאר שנקראת חסידה על שם שעושה חסד עם חברותיה ונמצא שלחסידה יש מזג טוב? אלא שבשם חידושי הרי"ם ביארו שבמידת "החסד" של החסידה יש פגם גדול בכך שהיא מתחסדת רק עם חברותיה ולא מעבר לכך. חסד רק עם קרובים הוא אינו חסד אמתי. "חסד" מסוג זה הוא חסד אנוכי - לתת על מנת לקבל. בסופו של דבר מי שנמצא במרכז זה האדם עצמו. חסד אמתי הוא רצון להיטיב עם הזולת לשם ההטבה ולא לשם קבלה.

31-33 – בלעם אומר: "מי מנה עפר יעקב ומספר את רבע ישראל, תמות נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמוהו". בלעם מצד אחד אדם שפל, אדם שבא על אתונו, אדם שכל עניינו רק להרע לזולת, ומאידך הוא שואף להגיע למדרגת האבות להיות "ישר". אמנם בלעם חי בסתירה גמורה, אבל לכל הדעות השגות היו אלו ואם הוא משתוקק לישרות אז כנראה שישירות יש בה ממש ומהי ישרות? מסביר ר' חיים שישרות היא דרך ארץ וכמו שאמרו חז"ל באבות: "אם אין דרך ארץ אין תורה", כלומר שכשאינו לאדם דרך ארץ, אף אם הוא לומד תורה, אין זו דרך התורה ולא בה בחר ה'. דרך ארץ היא סימן וסיבה ללכת בדרכי ה'. מידותיו הרעות של בלעם אמנם גרמו לו להתנהל באופן רדוד ושפל, אבל בידיעה, ידע בלעם היטב כיצד נכון לחיות ולא סתם השתוקק להגיע למדרגת האבות הקדושים. כדי לקנות שכל ישר ולחיות על פיו צריך דרך ארץ ומי שאין בו דרך ארץ יכול לדעת בוודאות גמורה שהוא הולך במסלול שהוא יצר לעצמו ולא במסלול שתכנן לו הבורא.

19-22 – על מדרגתו של בלעם יש מקורות סותרים. מצד אחד בספרי נאמר שלא קם נביא בישראל כמשה ודייקו שבישראל לא קם אבל באומות העולם קם והוא בלעם הרשע. מאידך הרמב"ן מבאר שבלעם כלל לא היה נביא, אלא קוסם כנאמר ביהושע פרק יג פסוק כב "ואת בלעם בן בעור הקוסם הרגו בני" בחרב". הרב גלינסקי מיישב את הסתירות ואומר שמבחינת ארגז הכלים, למשה רבינו ולבלעם היה את אותו ארגז, מבחינת הפוטנציאל היה להם את אותו פוטנציאל, אם כן מדוע משה הגיע לגדולה ובלעם ירד לבאר שחת? משום שמה בענותותו השתמש בכוחות שניתנו לו כדי למלא את שליחותו להיטיב עם ישראל ועם העולם ובלעם ברוחו הגבוהה השתמש בכוחות אלו כדי "להיטיב" עם עצמו על חשבון כל העולם. נמצא ששורש הכל הם המידות, וכמו שאמרו חז"ל שכל שיש בו שלושה דברים הללו מתלמידיו של בלעם הרשע – עין רעה רוח גבוהה ונפש רחבה וכל שיש בו שלושה דברים הללו מתלמידיו של אברהם אבינו – עין טובה, רוח נמוכה ונפש שפלה. חז"ל לא מדברים על השגות רוחניות, וגם לא על חכמה, התנאי היחיד להיות נמנה על תלמידיו של אברהם אבינו הם מידות טובות והתנאי היחיד להמנות ל"ע על תלמידיו של בלעם הרשע הם מידות רעות כי המידות הם שורש הכל.

23-26 – בגמרא אמר ר' יהושע בן לוי "זכה נעשית לו התורה סם חיים, לא זכה נעשית לו סם המות. תמה ר' ירוחם, כיצד יתכן שהתורה תהיה סם מות? אלא שמדברים אלו אנו למדים דבר גדול. התורה על אף שהיא חיינו ואורך ימינו, ועל אף שהיא עץ החיים וכל תיבה ותיבה שבה נותנת חיים ללומדיה, עם כל זה, כדי שהתורה תשפיע ותגדל דברים טובים חייב האדם להיות בבחינת "זכה" כלומר זך. וכמו שביאר הגר"א שהתורה כדוגמת המטר, שכשם שהמטר יורד על האדמה ומצמיח את מה שיש בתוכה, כך התורה יורדת על נפש האדם ומצמיחה את אשר בתוכו. אם מידותיו מתוקנות התורה תצמיח דברים טובים, ואם ח"ו מידותיו פגומות לא רק שהתורה לא תתקן אותו אלא עוד ירע מעשיו יותר מאשר אילו לא היה לומדה כלל. וכן מצאנו בגמרא שמסופר על רב יהודה שדאג מכך שדואג ואחיתופל היו ענקים בתורה עד שידעו שלוש מאות איבעיות במגדל הפורח באויר וכל זה לא עזר להם עד שנמנו על בארבעה הדיוטות שאין להם חלק לעולם הבא. תמה רב יהודה מה יהיה עלינו שאנו קטנים בהרבה, ענה לו שמואל שאין לו מה לדאוג משום שדואג ואחיתופל הגיעו לאן שהגיע משום מידת השנאה שהיתה בליבם והיא שגרמה להם כל זאת. וכן מצינו במחלוקת קורח שהיה ענק שבענקים ועל אף שהצליח לגרור עמו מאתים חמישים ראשי סנהדראות, מכל מקום מצינו שרוב העם נשאר דומם ונמצא שעם כל גדולתו, דוקא האנשים הפשוטים הגיעו למדרגה גבוהה יותר בכך שלא נכשלו במחלוקת הנוראית הזו. ומכאן ילמד כל אחד ואחד מאתנו שהעיקר הוא תיקון המידות ובדבר זה תלוי הכל ומי שיתקן מידותיו מובטח לו ששכלו יהיה בהיר יותר ויורה לו את הדרך אשר ה' חפץ בה.

27-28 – ביום שבת יחלו ימי בין המצרים, ימים בהם אנו מבכים על חורבן הבית, ימים בהם אנו נדרשים לעשות חשבון נפש על כך שמקום המקדש שמם ושועלים בצורת אדם מהלכים בו. בגמרא ביומא שאלו מפני מה חרב מקדש ראשון וענו: "מפני שלושה דברים שהיו בו: עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים. המשיכו לשאול: "אבל מקדש שני שהיו עוסקים בתורה ובמצוות ובגמילות חסדים מפני מה חרב? וענו: "מפני שהיתה בו שנאת חנם.

חברים יקרים!

לכל אדם יש מטרה שלשמה הוא בא לעולם. כדי להגיע למטרה יש הרבה מסלולים, אולם על האדם לדעת שהמסלול היחיד שמתאים לאדם באופן מוחלט הוא המסלול שהקב"ה מייעץ לו ללכת בו. הליכה במסלול אחר תמיד תביא את האדם לאבדון ולהחטאת המטרה. בלעם היה חכם גדול אך גם בעל תאוה גדול. תאוותיו גרמו לו לנצל את כוחותיו הגדולים בצורה לא נכונה עד שסופו היה שנדקר בחרב. הרצון ללכת במסלול אחר נובע מתאוות "כוחי ועוצם ידי" ועל האדם לדעת שכדי לעבור את העולם הזה בצורה הטובה ביותר עליו להשאר "תינוק" של הקב"ה ולא לנסות לאכול לבד. כדי שנוכל להבחין מהי הדרך הרצויה בעיני הבורא עלינו לזכך את מידותינו ולנהוג במידת דרך ארץ. עלינו להכשיר את הכלים ולטהר אותם כדי שהשכל שלנו יואר באור ה' ונזכה לראות את אור בהירות הדרך. האינדיקציה הטובה ביותר לדעת האם אנו הולכים במסלול נכון היא להקשיב מה אומרים מסביב, האם דעת הבריות נוחה או שמא ח"ו דעת הבריות אינה נוחה וכמאמר חז"ל כל שרוח הבריות נוחה הימנו רוח המקום נוחה הימנו וכל שאין רוח הבריות נוחה הימנו אין רוח המקום נוחה הימנו.

שבת שלום ומבורך!!!

34-35- הבנו שישירות היא דרך ארץ, אך ידוע הפתגם "כל אחד והדרך ארץ שלו" ואם כן, כיצד ידע אדם האם הוא מתנהג בדרך ארץ. תשובה לשאלה זו מוצאים אנו במסכת יומא, שם ביאר אב"י את הציווי "ואהבת לרעך כמוך" שיהא שם שמים מתאהב על ידך, שיהא קורא ושונה ומשמש תלמידי חכמים, ויהא משאו ומתנו בנחת עם הבריות, מה הבריות אומרות עליו - אשרי אביו שלמדו תורה, אשרי רבו שלמדו תורה. אוי להם לבריות שלא למדו תורה, פלוני שלמדו תורה - ראו כמה נאים דרכיו, כמה מתוקנים מעשיו. מדברים אלו למד ר' חיים שאם הולך האדם בדרך שהכל מהללים ומשבחים אותה, ואומרים "פלוני שלמד תורה ראו כמה נאים דרכיו כמה מתוקנים מעשיו", שם שמים מתאהב על ידו, שהכל יודעים שהוא הולך בדרך הזו מפני שנצטווה בה ע"י הקב"ה, ומתוך כך הם באים לאהבת ה' אשר ציוה לילך בדרכים נאים וטובים, ומסיים ר' חיים וכותב שבאופן זה יהא ליבו סמוך ובטוח כי אכן טובה דרכו ורצויה היא לפני הקב"ה.

לסביבה יש חוש ריח טוב, הסביבה היא אינדיקציה חזקה מאד לדעת האם אנו הולכים בדרך ישרה או ח"ו בדרך עקומה. על התורה נאמר "דרכיה דרכי נעם" ואם דרכיה דרכי נועם גם מי שהולך בדרך התורה מוכרח שדרכיו יהיו בנועם ואם אינם בנועם סימן שהוא אינו הולך בדרך התורה. אדם שכל הזמן מתנגח עם הסביבה, אדם שכל מקום שהוא מגיע הוא מיד מוצא עם מי להסתכסך, עליו לדעת שהוא שוגה בדרך. כמובן שכשנשאל אותו למה את מסתכסך עם כולם, הוא מיד ישיב: "לא אני מסתכסך איתם אלא הם מסתכסכים איתי.... איך שלא נסתכל על זה המצב מסוכסך וכשהמצב מסוכסך זה לא נעים ואם לא נעים אין זה דרכי נועם ואם זה לא דרכי נועם סימן שאנחנו בכיוון הלא נכון.

גם לאחר כל מה שכתבנו יש פינות שאינן סגורות. אינני מתכוון שמהיום נסתובב במתח ונשאל את עצמנו באיזה דרך בחרנו, אבל ברור שיש לנו צמתים בחיים שהאמת זועקת. כפי שכתבנו, כאשר האדם מפלפל יותר מידי ומנסה למצוא התרים מתחת לאדמה, ועושה דיוקים בדבריו של הקב"ה, בדר"כ על האדם לדעת שבמקרים האלה יתכן מאד והוא שוגה ועליו לברר היטב את דרכו, לא רק עם עצמו אלא גם עם סביבתו. האדם קרוב אצל עצמו וכשהוא עושה את הברור לבד, פעמים רבות הוא אינו קורא את המפה בצורה נכונה.

לפני שנגיע ל"חברים יקרים" נעיר הערה קטנה. לכאורה לפי מה שכתבנו יש קושי גדול להתפלל על דברים, שהרי אם הקב"ה לא זיכה אותנו, למה אנחנו מתפללים, הרי סוף סוף על ידי התפילה אנו מחפשים מסלול חדש? מאידך מצינו שהאמהות היו עקרות רק משום שהקב"ה התאוה לתפילותיהן של אמהות וזה בדיוק מה שהן היו צריכות לעשות. אלא שיש הבדל עצום בין עקשנות ודבקות במטרה לבין תפילה הבאה לעורר רחמי שמים. עקשנות בדר"כ מלווה ברגשות שליליים של לחץ, כעס, חוסר שלוה וכדו' לעומת תפילה הבאה כדי לעורר רחמי שמים שעל אף שפעמים היא מלווה בבכיות בסופו של דבר האדם נשאר קרוב לה' ואם במקביל לתפילות, לזעקות ולבכיות הוא נשאר בעמדה נפשית שהוא רק מנסה לעורר רחמי שמים, אך הקב"ה יעשה את הישר והטוב בעיניו, אין בכך כל סתירה ואין כאן ניסיון ללכת במסלול אחר מהמסלול של ריבונו של עולם.

